

Обнављање градива (3)

1. Преведите са бугарског на српски језик следеће изразе:

а)

известно ни е, след приеането, Европeјски сьоз, бьлгарската граница с Турция, вьншна граница, да премина границата, нелегални имигранти, зле охранявана граница, защита на границата, изразходвам средства, сериозни средства, разпространи се (*понесе се, разнесе се*) мьлва (слух), трафиканти (*контрабандисти*) на хора, все по-голяма цена, трафик на (*търговия с*) хора, продьлжава да се провежда (*протича и по-нататък*), търсеци убежище, морски курорт (*летен курорт на морето*), атрактивни (*привлекателни*) цени, несравними цени, френската Ривиера, значително влияя на качеството, Черноморие (*черноморското крайбрежие*), за съжаление, пътни табели и пътни знаци

б)

отивам на почивка, малки симпатични хотели, зелени паркове, сред високи дьрвета (*стволове*), предпочитам (*обичам повече*), с изглед към морето, освен това, вкусна и здравословна храна, да добавя към храната, естествени подправки, приятен аромат, няма нищо изкуствено, за разлика от, на края на обяда, сладки плодове, сутрин (*сутринта*), вечер (*вечерта, вечерно време*), разхождаме се в парка, големи корони [*на дьрвета*], вечнозелено дьрво, привличам внимание, балкански страни, както ме устройва (*както ми отговаря*), отивам на плаж (*на къпане*), играя баскетбол, седа в кафене, край морския бряг, следобед, отивам на пазар (*покупки*)

2. Преведите са бугарског на српски језик следеће глаголе:

да стана [<i>някакъв, нещо</i>]	карам (<i>шофирам, управлявам</i>)	получавам
опитвам се	да забележа	да получа
да премина	поддържам	да си почина
харча (<i>изразходвам</i>)	препоръчвам	разхождам се
да се разпространя (<i>да се понеса, да се разнесе</i>)	избирам	привличам
вземам	предпочитам (<i>обичам повече</i>)	виждам, да видя
протичам (<i>провеждам се</i>)	харесвам, харесва ми се	прекарвам [<i>време</i>]
да избира	намирам се	устройва ме (<i>отговаря ми</i>)
влияя	предлагам (<i>каня</i>)	играя
отивам (<i>вървя</i>)	добавям (<i>прибавям</i>)	седа
		купувам
		да изпратя

3. Како се мењају показне заменице *овај* и *тај* у различитим родовима, бројевима и падежима?

4. Преведите са бугарског на српски језик следећи текст:

а)

Известно ни е, че след приеането на Бьлгария в Европeјски сьоз бьлгарската граница с Турция, Сьрбия и Македония стана вьншна граница на Европeјски сьоз.

Тази граница опитват да преминат нелегални имигранти од Ирак, Афганистан, Турција и други страни. Обаче българската граница вече (*повече*) не е зле охранявана, понеже за нејната заштита се изразходват (*харчат*) сериозни средства. Мљвата за тоа се разнесе през страните, които не са во Европскиот сјюз. Трафикантите на хора вземаат све поголема цена од търсещите убежище. Тайниот трафик на хора (*търговия с хора*) продолжува да тече (*да се провежда, да протича*).

b)

За летување во Бугарија можете да изберете морски или планински курорти (*курорти на море или планина*). Цените, които предлагат хотелите во българските курорти, са тврде атрактивни (*привлекателни*). Те са несравними со цените во хотелите на френската Ривиера. Тоа обаче не влија значително врху квалитетот на услугите. Заради тоа, многу срби отиваат на почивка на Черноморието (*черноморското крайбрежие*). За съжаление, кога некој кара по българските пътища може да забележи липсата на патни табели и патни знаци. Освен тоа, българските пътища не се поддржат доволно. Затоа ви препорачуваме да карате внимателно.

c)

Кога отиваме на почивка, избираме малки симпатични хотели во зелени паркове, сред високи дрвета (*стволове*). Предпочитаме терасите на нашите стаи да са со изглед към морето. Освен тоа, харесва ни во хотела да се намира ресторант, кдето предлагат вкусна и здравословна храна. Готвачите на тези ресторанти винаги добавят во храната (*винаги во храната прибавят*) естествени подправки, които имаат специфичен, пријатен аромат. Во тези подправки няма ништо изкуствено, за разлика од така наречениот „дџџнк фуд“. На крајот на објадата обично получуваме сладки плодове. След тоа отиваме малку да си починем.

d)

Вечер, кога стане по-хладно, се разхождаме из парка под големи вечнозелени корони. Нашето внимание привлекуваат туристи од Англија, Франција и други страни од Европскиот сјюз. Понекогаш виждаме и семејства од Србија, Хрватска, Румунија и други балкански страни. Својата почивка прекарваме добро, зашто организираме своето време како ни устројува. Сутрин обично отиваме на плаж (*на кџпане*), играем баскетбол или седим во кафене край морскиот брег. Следобед отиваме на пазар (*покупки*). Купуваме подароци за своите роднини или картички, които да испратим (*бихме испратили*) на своите пријатели.

За превод користите доле наведене речи.

У заградама су стављене ознаке за бројеве уџбеника (1 или 2), лекције (1, 2... 10, 11 итд.) и вежбе (0 означува основни текст лекције, а ознака Г' означува 'граматика')

познат, позната, познато (2, 7, 0)	граница (2, 4, 0)	покушавати, покушавам (2, 5, 6)
познато (2, 2, 0)	Турска (2, 4, 0)	прећи, пређем (2, 4, 0)
нам (1, 6, 0)	Србија (2, 4, 0)	илегални, илегална,
након (2, 4, 0)	Хрватска (2, 6, 0)	илегално (2, 4, 0)
пријем (2, 4, 0)	постати, постанем; постао,	имигранат, имигранта (2, 4, 0)
Бугарска (2, 4, 0)	постала, постало (2, 4, 0)	Ирак (2, 4, 0)
Европска унија (2, 4, 0)	спољни, спољна, спољно	Авганистан (2, 4, 0)
бугарски, бугарска,	(2, 4, 0)	
бугарско (2, 4, 0)	овај, ова, ово (1, 1, 0)	

други, друга, друго (1, 10, 0)	француски, француска, француско (1, 3, 2)	висок, висока, високо (1, 1, Г)
земља (2, 4, 0)	Ривијера (2, 10, 0)	стабло (2, 11, 0)
међутим (2, 1, 0)	утицати, утичем (2, 10, 0)	волети, волим (1, 3, 12) више волети (2, 10, 0)
више (2, 9, 0)	знатно (2, 4, 0)	тераса (1, 2, 0)
слаб, слаба, слабо (2, 9, 6)	квалитет (2, 10, 0)	соба (1, 11, 0)
слабо (1, 3, 3)	услуга (2, 10, 0)	поглед (1, 2, 4) са погледом на море (2, 7, 0)
чуван, чувана, чувано (2, 4, 0)	због (1, 9, 0) због тога (1, 9, 0)	свиђати се, свиђа ми се (1, 7, 0)
јер (1, 7, 8)	многи, многа, много (1, 7, 8)	налазити се, налазим се
њен, њена, њено (1, 8, 3а)	Србин (1, 2, 0), <i>мн.</i> Срби (2, 4, 0)	ресторан (1, 10, 9)
заштита (2, 4, 0)	ићи, идем (1, 1, 11)	укусан, укусна, укусно (1, 3, 14)
трошити, трошим (2, 4, 0)	одмор (2, 4, 0)	здрав, здрава, здраво (2, 2, 0) здрава храна (2, 2, 0)
озбиљан, озбиљна, озбиљно (2, 4, 0)	црноморски, црноморска, црноморско (2, 4, 0)	кувар (2, 2, 5)
средство (2, 4, 0)	обала (2, 4, 0) црноморска обала (2, 4, 0)	увек (1, 5, 10)
глас (2, 3, 0)	нажалост (2, 2, 0)	додати, додам, <i>3. л. мн.</i> додају (2, 5, 0)
тај (2, 2, 0), та, то (1, 4, 0) о томе (2, 11, 0); тога (1, 9, 0)	кад (1, 1, 11)	природан, природна, природно (2, 2, 0)
пронети, пронесем; пронео (2, 3, 0)	неко (1, 9, 10)	зачин (2, 2, 0)
кроз (1, 8, 9)	возити, возим (2, 3, 0)	специфичан, специфична, специфично (2, 2, 0)
кријумчар (2, 4, 0)	пут, <i>мн.</i> путеви (2, 6, 0)	пријатан, пријатна, пријатно (2, 2, 0)
људи (1, 6, Г)	приметити, приметим (2, 1, 5)	мирис (2, 2, 0)
узимати, узимам (1, 9, 10)	недостатак (2, 11, 0)	вештачки, вештачка, вештачко (2, 2, 0)
већи, већа, веће (2, 8, Г)	путоказ (2, 6, 0)	разлика (2, 4, 0) за разлику од (2, 4, 0)
цена (2, 10, 0)	знак (2, 6, 0)	такозвани, такозвана, такозовано (2, 4, 5)
азиланат, азиланта (2, 4, 0)	саобраћајни, саобраћајна, саобраћајно (2, 6, 0) саобраћајни знакови (2, 6, 0)	крај (2, 3, Г) на крају (2, 3, Г)
тајан, тајни, тајна, тајно (2, 4, 0)	осим (2, 2, 0)	ручак, ручка (2, 2, 5)
промет (2, 4, 0) промет људима (2, 4, 0)	одржавати, одржавам (2, 2, 0)	обично (1, 5, 0)
даље (1, 11, 3а) и даље (2, 2, 0)	довољно (2, 5, Г)	добити, добијам
одвијати се, овијам се (2, 4, 0)	зато (1, 4, 0)	сладак, слатка, слатко (1, 5, 10)
летовати, летујем (2, 10, 0) - летовање	препоручивати, препоручујем (2, 10, 0)	воће
моћи, могу, можеш (1, 3, Г)	пажљив, пажљива, пажљиво (2, 9, 6)	после (1, 3, 0)
изабрати, изаберем (1, 6, 0)	мали, мала, мало (1, 3, 12)	мало (1, 11, 3а)
летовалиште (2, 10, 0)	бирати, бирам (2, 4, 0)	одмор (1, 5, 4) одморити се, одморим се
море (1, 2, Г)	симпатичан, симпатична, симпатично (2, 2, 0)	увече (1, 3, 0)
планина (2, 10, 0)	зелен, зелена, зелено (1, 5, 14)	постати, постанем (2, 4, 0)
нудити, нудим (1, 10, 8)	парк (1, 3, 2)	
хотел (2, 10, 0)	међу (1, 11, 10)	
веома (2, 1, 0)		
привлачан, привлачна, привлачно (2, 10, 0)		
неупоредив, неупоредива, неупоредиво (2, 10, 0)		

хладан, хладна, хладно (2, 2, 5); хладнији, хладнија, хладније	Румунија (2, 4, 0) балкански, балканска, балканско (2, 10, 0) балканске земље	кошарка (1, 9, 0) играти, играм (1, 1, Г) играти кошарку
шетати, шетам (1, 6, 0)	провести, проводим (1, 8, 0)	седети, седим (1, 1, 11)
велики, велика, велико (1, 7, 8)	леп, лепа, лепо (1, 2, 0)	кафић (1, 9, 0) уз (2, 1, 0)
зимзелени, зимзелена, зимзелено (2, 11, 0)	лепо (1, 4, 6)	морски, морска, морско (2, 2, 5)
крошња (2, 11, 0)	организовати, организујем (2, 5, 6)	подне (1, 3, 0) после подне (1, 3, 0)
пажња (2, 3, 0)	време (1, 2, 0)	куповина (2, 4, 0) ићи у куповину
привлачити, привлачим (2, 3, 0)	како год (2, 5, 6)	куповати, купујем (1, 4, 11)
туриста (2, 3, 0)	одговарати, одговарам одговара ми (2, 5, 6)	поклон (1, 6, 0)
Енглеска (2, 12, 0)	ујутро (1, 3, 0)	рођак (1, 8, 0)
Француска (2, 11, 0)	обично (1, 5, 0)	разгледница (2, 3, Г)
понекад (1, 10, 0)	купање (1, 1, Г) ићи на купање (1, 1, Г)	послати, пошаљем (2, 6, 0)
видети, видим (1, 6, 0)		пријатељ (2, 12, 0)
породица (1, 1, 0)		

Од горе наведених речи саставите бугарско-српски речник

У преведеном тексту одредите облике речи:

- код именица, придева и заменица одредите род, број и падеж;
- код глагола одредите време, лице, број и вид, а код сложених глаголских облика род и број глаголских придева;
- пронађите прилоге и предлоге.

5. Одговорите на следећа питања:

а)

- Каква је постала бугарска граница са Турском, Србијом и Македонијом након пријема Бугарске у Европску унију?
- Ко покушава да пређе ову границу?
- Је ли бугарска граница још увек слабо чувана?
- Зашто бугарска граница није више слабо чувана?
- Шта се пронело кроз земље које нису у Европској унији?
- Како поступају кријумчари људи под оваквим условима?
- А је ли тајни промет људима престао?

б)

- Где у Бугарској можете да изаберете место за летовање?
- Какве су цене које нуде хотели у бугарским летовалиштима?
- Какве су цене у бугарским летовалиштима у упоређењу са истим у хотелима на Француској Ривијери?
- Да ли ово утиче знатно на квалитет услуга?
- Зашто многи Срби иду на одмор на црноморску обалу?
- Кад возите бугарским путевима шта можете да приметите?
- Да ли се бугарски путеви одржавају довољно?
- Како морамо да возимо бугарским путевима?

ц)

1. Шта бирамо кад идемо на одмор?
2. Где се налазе ти мали симпатични хотели?
3. Какве терасе наших соба више волимо?
4. Шта се нам још свиђа?
5. Шта кувари ових ресторана увек додају у храну?
6. А да ли у тим зачинима има чега вештачког?
7. Шта обично добијамо на крају ручка?
8. Шта радимо после тога?

д)

1. Шта радимо увече, кад постане хладније?
2. Ко привлачи нашу пажњу?
3. Кога понекад видимо?
4. Зашто свој одмор проводимо лепо?
5. Шта обично радимо ујутро?
6. Куда идемо после подне?
7. Шта купујемо за време куповине?

Превод израза из вежбе бр. 1 са бугарског на српски језик:

познато нам је, након пријема, Европска унија, бугарска граница са Турском, спољна граница, прећи границу, илегални имигранти, слабо чувана граница, заштита границе, трошити средства, озбиљна средства, глас се пронео, кријумчари људи, све већа цена, промет људима, одвија се и даље, летовалиште на мору, привлачне цене, неупоредиве цене, француска Ривијера, знатно утицати на квалитет, црноморска обала, путокази и саобраћајни знакови

ићи на одмор, мали симпатични хотели, зелени паркови, међу високим стаблима, више волети, са погледом на море, осим тога, укусна и здрава храна, додати у јело, природни зачини, пријатан мирис, нема ничег вештачког, за разлику од, на крају ручка, слатко воће, ујутро, увече, шетамо парком, велике крошње, зимзелено дрво, привлачити пажњу, балканске земље, како год ми одговара, ићи на купање, играти кошарку, седети у кафићу, уз морску обалу, после подне, ићи у куповину

Превод глагола из вежбе бр. 2 са бугарског на српски језик:

постати, постанем
покушавати, покушавам
прећи, пређем
трошити, трошим
пронети се, пронесем се
узимати, узимам
одвијати се, одвијам се
изабрати, изаберем
утицати, утичем
ићи, идем
возити, возим

приметити, приметим
одржавати, одржавам
препоручивати,
препоручујем
више волети, више волим
свиђати се, свиђа ми се
налазити се, налазим се
нудити, нудим
додавати, додајем
добити добијам
добити, добијем

одморити се, одморим се
шетати, шетам
привлачити, привлачим
видети, видим
проводити, проводим
одговарати, одговара ми
играти, играм
седети, седим
куповати, купујем
послати, пошаљем

Промена показних заменица овај и тај из вежбе бр. 3

род	једнина						множина					
	м. р.	ср. р.	ж.р.	м. р.	ср. р.	ж.р.	м. р.	ср. р.	ж.р.	м. р.	ср. р.	ж.р.
падеж												
Ном.	овај	ово	ова	тај	то	та	ови	ова	ове	ти	та	те
Ген.	овог(а)		ове	тог(а)		те	ових			тих		
Дат.	овом(е)		овој	том(е)		тој	овим(а)			тим(а)		
Акуз.	овај	ово	ову	тај	то	ту	ове	ова	ове	те	та	те
	овог(а)			тог(а)								
Инстр.	овим		овом	тим		том	овим			тим		
Лок.	овом		овој	том		тој	овим			тим		

Превод текста из вежбе бр. 4 са бугарског на српски језик:

а)

Познато нам је да је након пријема Бугарске у Европску унију бугарска граница са Турском, Србијом и Македонијом постала спољна граница Европске уније. Ову границу покушавају да пређу илегални имигранти из Ирака, Авганистана, Турске и других земаља. Међутим, бугарска граница више није слабо чувана јер се за њену заштиту троше озбиљна средства. Глас о томе пронео се кроз земље које нису у Европској унији. Кријумчари људи узимају све већу цену од азиланата. Тајни промет људима и даље се одвија.

б)

За летовање у Бугарској можете да изаберете летовалишта на мору или у планини. Цене које нуде хотели у бугарским летовалиштима веома су привлачне. Оне су неупоредиве са ценама у хотелима на Француској Ривијери. Ово међутим не утиче знатно на квалитет услуга. Због тога многи Срби иду на одмор на црноморску обалу. Нажалост кад неко вози бугарским путевима може да примети недостатак путоказа и саобраћајних знакова. Осим тога бугарски путеви не одржавају се довољно. Зато препоручујемо вам да возите пажљиво.

с)

Кад идемо на одмор бирамо мале симпатичне хотеле у зеленим парковима, међу високим стаблима. Више волимо да су терасе наших соба са погледом на море. Осим тога, свиђа нам се да се у хотелу налази ресторан где нуде укусну и здраву храну. Кувари ових ресторана увек у храну додају природне зачине који имају специфичан, пријатан мирис. У тим зачинима нема ничег вештачког за разлику од такозваног „junk food“-а. На крају ручка обично добијамо слатко воће. После тога идемо на терасу да се мало одморимо.

д)

Увече, кад постане хладније, шетамо парком под великим зимзеленим крошњама. Нашу пажњу привлаче туристе из Енглеске, Француске и других земаља Европске уније. Понекад видимо породице из Србије, Хрватске, Румуније и других балканских земаља. Свој одмор проводимо лепо јер организујемо своје време како год нам одговара. Ујутро обично идемо на купање, играмо кошарку или седимо у кафићу уз морску обалу. После подне идемо у куповину. Купујемо поклоне за своје рођаке или разгледнице које би послали својим пријатељима.

